

saadan, saa det vil være nødvendigt at faa en saa drakonisk Bestemmelse ind i den heromhandlede Lov, som at Menighederne ikke blot skulde vælge Præsterne, men ogsaa have Lov til at afskedige dem. Det vilde jo være noget ganske ekseptionelt for Danmark, og da det ærede Medlem — det glædede mig at erfare — udtrykkelig udtalte, at han ikke troede, der var noget særlig slet at sige om den danske Præstestand, ved jeg heller ikke, hvorfor den skulde ind under saadanne Undtagelseslove.

Da jeg har Ordet, vilde det maaske være det rigtigste, at jeg svarer lidt paa det, som blev sagt i Gaar, særlig hvad der blev udtalt af det ærede Medlem for Odense Amts 8de Valgkreds (Holm). Det ærede Medlem udtalte blandt andet, at Gejstligheden eller i alt Fald en Del af Gejstligheden benyttede Kirkeforfatningsspørgsmaalet paa samme Maade, som Paven benyttede Konsilierne: som et Skjalleskjul for at forhindre de kirkelige Reformere. Jeg vil dertil bemærke, at jeg udtrykkelig udtalte, at de Præster, som vare bange for kirkelige Reformere, vare lige saa bange for en Kirkeforfatning, en Kirkerepresentation, en Synodalforfatning. De have aldrig raabt paa den, tværtimod, de vare altid mod den, naar der blev talt om den. Jeg tilføjede, at der skete en Vending i saa Henseende med Hensyn til deres Standpunkt over for Kirkeforfatningen i Løbet af Tredserne, en Vending, som kom klart frem i den store Kirkekommission af 1868. Jeg vil bede de Herrer ved Lejlighed gennemlæse denne Kommissions Betænkning, saa tror jeg, de ville faa et bestemt Indtryk af, at den Maade, hvorpaa de der krævede og arbejdede for en Kirkeforfatning, er ikke Spilfægteri, men ramme Alvor; det er dem en Hjertesag, en Livssag at faa denne Sag i Orden. De samlede jo ogsaa baade af gejstlige og Lægfolk et meget stort Flertal, som i alt væsentligt var enigt, og deriblandt ogsaa den mere konservative Side af den grundtvigske Fløj. Et mindre Antal af den grundtvigske Fløj var ingenlunde saa uenigt med dem, som man fik Indtryk af ved det ærede Medlems Foredrag. Deres Standpunkt var væsentligt, at de vilde have Valgmenighedsspørgsmaalet noget mere endelig afgjort, uden at de vilde slutte sig til en Kirkeforfatning. Et andet lille Mindretal, J. A. Hansen, var jo saa langt fra uenig med dem i selve Tanken, at tværtimod ingen i den Grad som han har slaaet det fast, at Rigsdagen skal ikke være en Synode, men Folkekirken

skal styre sine egne Anliggender. Det, han var uenig med Flertallet om, var Sammensætningen, hvor han i stærk Modsætning til, hvad der ellers har været almindeligt i protestantiske Lande, der nu alle paa et enkelt nær have Forfatninger, vilde have, at Lægelementet skulde være det absolut dominerende i enhver Henseende.

Saa udtalte det ærede Medlem, at ganske vist havde alle Kultusministre raabt paa en Kirkeforfatning, men mærkelig nok havde ingen af dem fremsat noget Forslag, og han antydede, at det dog vist heller ikke var saa alvorligt ment fra deres Side, siden der ikke var fremsat noget Forslag. Men jeg udtalte jo i Gaar, hvad Grunden var til, at der ikke blev stillet noget Forslag, at det var de politiske Forhold indtil 1854 og særlig den stadige Skiften af Kultusministre. Dernæst har sikkert ogsaa Gejstlighedens modstridende og vaklende Holdning, de højkirkeliges Vægning ved at gaa ind paa Forslaget haft sin Del i, at man betænkte sig paa at fremkomme med Forslag paa Rigsdagen. Det siger Hall udtrykkelig i sit bekendte Cirkulære af 1856, at paa Grund af den store Uenighed, der er inden for selve Kirken, er han betænkelig ved at fremsætte et Forslag om den store Kirkerepresentation, og lader sig derfor nøje med Menighedsraadet. Og Monrad siger det samme i 1860. Han havde for Resten forelagt et Forslag, nemlig et stort, udviklet Forslag, som han havde sendt til Gejstlighedens Erklæring, men da disse Erklæringer vare saa stærkt afvigende, og flere afvisende, lod han sig ogsaa nøje med kun at fremkomme med Forslag om et Menighedsraad. Det ærede Medlem lagde megen Vægt paa, at Hall havde i 1855 ved Sognebaandsløsningsloven brudt med Princippet om en Kirkeforfatning og var slaaet ind paa at betragte Rigsdagen som det egentlige Forum for de kirkelige Anliggender. Men næst at bemærke, at Sognebaandsløsningsloven har helt igennem faaet en kirkelig Forberedelse, er Ord til andet, saa at sige en Gentagelse af det, som blev ført igennem i den lille Kirkekommission af 1854, maa jeg dertil sige, at Hall har ikke nogen Sinde udtalt, at han brød med sit forrige Standpunkt, men han har Gang efter Gang siden den Tid fastholdt sit forrige Standpunkt, og blandt andet ogsaa gjort det i den store Kommission af 1868. Er der nogen Minister, som har brudt med den almindelige Tradition i det Stykke, er det Ørsted og ikke Hall. Det vilde da ogsaa være mærkeligt, om een af de ledende Mænd, 6 Aar efter